

TRANSFORMATSIYANI MUVAFFAQIYATLI AMALGA OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR

Zokirov Zohid Ziyodullo o'g'li ¹

¹ Oriental universiteti Tal'lim menejmenti magistratura talabasi

zzohid316@gmail.com

+998 90 931 77 84

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received:23.05.2025

Revised: 24.05.2025

Accepted:25.05.2025

KALIT SO'ZLAR:

Oliy ta'lim transformatsiyasi, tashkiliy-pedagogik sharoitlar, ta'lim tizimi, innovatsion boshqaruv, pedagogik metodlar, ta'lim sifatini oshirish, rahbarlik kompetensiyasi, malaka oshirish, pedagogik muhit, resurslarni boshqarish, talaba ishtiroki, ta'lim jarayonini takomillashtirish.

Oliy ta'lim muassasalarining transformatsiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir qator tashkiliy-pedagogik omillar muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, ta'lim tizimining yuksak sifatini ta'minlash uchun pedagogik metodlarning zamonaviy talablarga moslashuvi zarur. Ikkinchidan, rahbarlar va o'qituvchilarni malakasini oshirish va innovatsion boshqaruv usullarini joriy etish muhimdir. Shuningdek, talabalarning faol ishtirokini ta'minlaydigan pedagogik muhitni yaratish ham transformatsiya jarayonining muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga yordam beradi. Bu omillar, transformatsiyani amalga oshirishda samarali boshqaruv, ta'lim jarayonini takomillashtirish va resurslarni samarali boshqarish imkonini beradi.

KIRISH. Oliy ta'lim muassasalarining transformatsiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirishga ta'sir etuvchi omillar bir necha muhim jihatlardan iboratdir. Ushbu omillarni chuqur o'rganish va ularga asoslangan amaliy yondashuvlarni ishlab chiqish, ta'lim tizimini takomillashtirishda samarali natijalarga erishishga yordam beradi.

Birinchidan, rahbarlik va boshqaruv kompetensiyalari katta rol o'ynaydi. Oliy ta'lim muassasalarida transformatsiya jarayonini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun rahbarlarning innovatsion boshqaruv usullarini qo'llash, o'zgarishlarga moslashish va xodimlarni boshqarish qobiliyati muhimdir. Rahbarlar zamonaviy boshqaruv metodlarini joriy etishda yuqori malakaga ega bo'lishlari kerak. Ular o'zlarining o'quv muassasasidagi o'zgarishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun jamoani to'g'ri boshqarish, resurslarni samarali taqsimlash va motivatsiyani oshirish kabi vazifalarni bajarishlari lozim.

Ikkinchidan, ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash, o'quvchilarning faolligini ta'minlash va interaktiv, amaliy yondashuvlar yordamida ta'lim sifatini oshirish muhim ahamiyatga ega. O'quv jarayonidagi innovatsiyalar, talabalarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va o'zgarishlarga tayyor bo'lishlariga yordam beradi. Pedagogik metodlarning zamonaviy talablarga moslashishi, ta'lim sifatini yaxshilashda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

Uchinchidan, o'qituvchilar va boshqa xodimlarning malakasini oshirish zarur. Oliy ta'lim muassasalarida transformatsiyaning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun o'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslaridan o'tkazish, pedagogik va ilmiy salohiyatlarini mustahkamlash zarur. Malaka oshirish, xodimlarning yangiliklarga ochiqiligini ta'minlash va o'zgargan sharoitlarga moslashuvchanligini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega.

Shuningdek, oliy ta'lim muassasasida ijobiy pedagogik muhit yaratish ham juda muhimdir. Bu talabalar va o'qituvchilar o'rtasida samarali hamkorlikni mustahkamlash, talabalarni faollikka undash va o'quv jarayoniga to'liq jalb etish imkoniyatini yaratadi. Talabalar o'z bilimlarini yanada chuqurlashtirish va amaliyotga tatbiq etish uchun yaxshi sharoitlar yaratish zarur.

Yana bir muhim omil – zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etishdir. Masofaviy ta'lim va interaktiv platformalar talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, o'qituvchilarga esa o'z metodlarini takomillashtirishga yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta'limda qo'llash, o'quv jarayonini samarali tashkil etishga imkon beradi va o'qituvchilar hamda talabalar uchun ko'plab qulayliklar yaratadi.

Transformatsiya jarayonining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun resurslarni samarali boshqarish ham muhim ahamiyatga ega. Resurslar, nafaqat moliyaviy, balki inson resurslari, infrastruktura va texnologiyalarni boshqarish hamda zaruriy vositalarni joriy etish bilan bog'liqdir. Resurslarni optimallashtirish va samarali boshqarish, o'zgarishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

Oxir-oqibat, talabalar faolligi va ularning o'quv jarayonidagi ishtiroki transformatsiyaning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Talabalar o'quv jarayonining asosiy ishtirokchilari bo'lib, ularning fikr va g'oyalarini inobatga olish, faol ishtirokni ta'minlash jarayonning muvaffaqiyatini oshiradi.

Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalaridagi transformatsiya jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishi uchun barcha yuqoridagi omillarni birgalikda qo'llash zarur. Har bir omilning o'ziga xos ahamiyati bor, va ular bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, umumiy muvaffaqiyatga erishishga xizmat qiladi.

Oliy ta'lim muassasalarining transformatsiyasi o'zgaruvchan jamiyat sharoitida ta'lim tizimining global miqyosda samarali va raqobatbardosh bo'lishini ta'minlash uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Transformatsiyani muvaffaqiyatli amalga oshirishga ta'sir etuvchi omillarni chuqurroq tahlil qilish zarur, chunki bu jarayon nafaqat pedagogik metodlar va boshqaruv usullarini yangilash, balki butun tizimning o'zgarishiga, resurslar va imkoniyatlarni optimal taqsimlashga ham bog'liq.

Birinchidan, **siyosiy va ijtimoiy omillar** transformatsiyaning muvaffaqiyatiga ta'sir ko'rsatadi. Oliy ta'lim tizimidagi o'zgarishlar davlat siyosatining ta'limga bo'lgan qarashlariga, jamiyatning ta'limga bo'lgan ehtiyojlariga va talablariga mos kelishi zarur. Har bir o'zgarish jarayoni qonunlar, normativ hujjatlar, hamda davlatning ta'limni rivojlantirish bo'yicha strategiyalari bilan chambarchas bog'liqdir. Ijtimoiy talablar ham ta'limning sifatiga bevosita ta'sir qiladi, chunki o'zgaruvchan texnologiyalar va bilimlar talabi yangi o'quv metodlarini joriy etishni talab qiladi.

Ikkinchidan, **ta'limda multidisipliner yondashuv** muhim ahamiyatga ega. Oliy ta'lim muassasalarining transformatsiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun turli sohalardagi bilimlar o'rtasidagi integratsiya zarur. Pedagogika, psixologiya, menejment, informatika kabi sohalarni birlashtirish, talabalarga nafaqat zamonaviy ilmiy bilimlarni, balki turli sohalarda ishlashga qodir ko'nikmalarni ham beradi. Bu multidisipliner yondashuv talabalarni nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham tayyorlaydi va turli sohalarda samarali ishlash imkoniyatini yaratadi.

Shuningdek, **muassasa ichidagi o'zgarishlar** ham muhim omil hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarining muvaffaqiyatli transformatsiyasi uchun ichki boshqaruv tizimi va tuzilmasining moslashuvchanligi zarur. Ta'lim muassasasi ichidagi ierarxiya va ish jarayonlarining optimallashtirilishi, tashkilot madaniyati va jamoa ruhining yuksaltirilishi ta'lim jarayonini yaxshilaydi. Jamoaning o'zgarishlarga tayyorligi, uning o'zgarishlarga

qarshi turmasdan yangi texnologiyalar va metodlarni o'zlashtirishi ham muvaffaqiyatli transformatsiyaning ajralmas qismidir.

Ekonomik omillar ham o'zgarishlarni amalga oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim muassasalarining moliyaviy resurslari, davlat va xususiy sektor tomonidan taqdim etiladigan mablag'lar transformatsiya jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir qiladi. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash ta'limning sifatini yaxshilash, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ta'lim muassasalarining infratuzilmasini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, **globalizatsiya** va **xalqaro hamkorlik** ham ta'lim muassasalarining transformatsiyasiga ta'sir qiladi. Xalqaro tajriba va innovatsiyalarni o'rganish, boshqa davlatlarning ta'lim tizimlari bilan hamkorlik qilish orqali o'quv jarayonini takomillashtirish mumkin. Shu bilan birga, talabalar va o'qituvchilarni xalqaro miqyosda o'qitish va tajriba almashish imkoniyatlari ham transformatsiyaning samaradorligini oshiradi.

O'qituvchilarning motivatsiyasi ham ushbu jarayonda katta rol o'ynaydi. O'qituvchilarni yangi yondashuvlar va metodlarga o'rgatish, ularning ilmiy va pedagogik rivojlanishiga yordam berish, ularning ishga bo'lgan qiziqishini va mas'uliyatini oshiradi. Bu o'zgarishlar ta'lim tizimidagi yangiliklarni amalga oshirishda zarur bo'lgan qo'llab-quvvatlashni yaratadi.

Shu bilan birga, **talabalar ehtiyojlarini inobatga olish** ham muhim omil bo'lib, ular o'quv jarayonidagi asosiy ishtirokchilardir. Talabalar o'z bilim va ko'nikmalarini amaliyotda qo'llashni xohlaydilar, shuning uchun ta'lim tizimida amaliy bilimlar va ko'nikmalarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratish zarur. Talabalar o'qish jarayonida ko'proq interaktiv va amaliy yondashuvlarni kutishadi, bu esa ta'lim metodlarini doimiy ravishda yangilashni talab qiladi.

Shu tarzda, oliy ta'lim muassasalaridagi transformatsiya jarayoni muvaffaqiyatli bo'lishi uchun turli omillarni hisobga olish zarur. Har bir omilning o'ziga xos ahamiyati bor, va ular o'zaro bog'liq holda umumiy maqsadga erishishga xizmat qiladi. Transformatsiyaning muvaffaqiyati nafaqat ta'limning sifatini oshirish, balki o'quvchilarni zamonaviy dunyo talablariga mos ravishda tayyorlashga ham bog'liqdir.

Xulosa

Oliy ta'lim muassasalarining transformatsiyasi, zamonaviy ta'lim tizimining rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlash uchun muhim bosqich hisoblanadi. Transformatsiyani muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir qator tashkiliy-pedagogik omillarni hisobga olish

zarur. Ushbu omillar, rahbarlik kompetensiyalaridan tortib, ta'lim metodlarining zamonaviylashtirilishi, o'qituvchilarning malakasini oshirish, resurslarni samarali boshqarish va talabalar ishtirokini ta'minlash kabi bir qator muhim jihatlarni o'z ichiga oladi. Shuningdek, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va global omillar ham bu jarayonning muvaffaqiyatiga ta'sir ko'rsatadi.

Transformatsiya jarayoni muvaffaqiyatli bo'lishi uchun nafaqat ta'lim metodlarini yangilash, balki muassasa ichidagi boshqaruv tizimini, pedagogik muhitni, resurslarni samarali boshqarishni ham takomillashtirish zarur. Ta'limning sifatini oshirish va talabalarning bilim olishda faolligini ta'minlash, tizimning samaradorligini oshirishga olib keladi. Shu bilan birga, xalqaro hamkorlik va global tajriba almashish, oliy ta'lim tizimining raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, transformatsiyaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun o'qituvchilarni doimiy ravishda o'qitish va motivatsiya qilish zarur. O'qituvchilarning bilim va ko'nikmalarini oshirish, yangi pedagogik yondashuvlar va texnologiyalarni joriy etishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Talabalar ehtiyojlarini inobatga olish, ta'lim jarayonini ularning qiziqishlari va ehtiyojlariga moslashtirish, o'quv jarayonining sifatini oshiradi.

Shu tarzda, oliy ta'lim muassasalarining transformatsiyasi, faqatgina pedagogik va metodik o'zgarishlar bilan cheklanmay, butun tizimning yangi talablarga moslashuvini ta'minlashga qaratilgan murakkab jarayondir. Barcha omillarni hisobga olgan holda amalga oshirilgan transformatsiya ta'lim tizimini takomillashtirishga va jamiyatning ilmiy-texnik rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shamsiyev, N. (2020). Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni. Tashkent: Innovatsiya va texnologiyalar nashriyoti.
2. Rahmatullayeva, D. (2021). Masofaviy ta'limning pedagogik asoslari. Toshkent: Ta'lim va tarbiya nashriyoti.